

Yttrande över remiss från Friska djur behöver inte antibiotika - bättre verkan genom internationell påverkan (SOU 2022:43) N2022/01705

Veterinärer utan Gränser-Sverige (VSF-Sverige) tackar för att ha blivit inbjudna till att lämna synpunkter på denna utredning, och står gärna med på framtida sändlistor när det gäller liknande remisser. VSF-Sverige arbetar med djurhälsa, djurvälstånd och One Health/One Welfare i olika internationella projekt (<https://www.vsf-sverige.org/>).

Sammanfattning

VSF-Sverige anser att:

- Utredningen på ett relevant och bra sätt tydliggör problematiken med antibiotikaresistens och lämnar flera goda förslag på hur Sverige och andra länder kan bidra till en hållbar antibiotikaanvändning.
- Kapacitetsuppbyggnad med lokal förankring är en av de viktigaste åtgärderna för en hållbar antibiotikaanvändning.
- I låg- och mellaninkomstländer med en förbättrad ekonomisk status genomgår ofta djurhållningen en moderniserings- och intensifieringsprocess, med risker för djurhälsa och ohållbar antibiotikaanvändning. Detta bör beaktas i det internationella arbetet mot antibiotikaresistens.
- Sverige har rätt kompetens och resurser att väsentligt kunna bidra till det internationella arbetet mot antibiotikaresistens, vilket bör komma till nytta för andra organisationer och länder.

Synpunkter

VSF-Sverige anser att det är en utförlig utredning och instämmer i utredningens slutsatser, som överlag är rimliga och bra. VSF-Sverige håller med om att djur- och livsmedelsperspektivet behöver stärkas när det gäller arbetet mot antibiotikaresistens.

VSF-Sverige, som arbetar med djurhälso- och djurvälståndprojekt i olika delar av världen, framförallt i låg- och mellaninkomstländer, vill särskilt poängtera vikten av kapacitetsuppbyggnad i dessa länder när det gäller återhållsam och korrekt antibiotikaanvändning. Det brister inte sällan i grundläggande utbildning av såväl djurhållare som veterinärer och deras assistenter avseende djurhantering, hygien, hälsa, sjukdomsöverföring och korrekt och riktad antibiotikaanvändning, där antibiotika inte sällan ses som en rutinmässig "quick fix". Samtidigt finns stora resursbrister som måste åtgärdas, exempelvis tillgång till djurhälsopersonal och utrustning, men även tillgång till smalspektrum-antibiotika i de fall då antibiotika behövs. Såväl internationella som nationella regelverk behöver anpassas till en mer återhållsam antibiotikaanvändning, vilket även bör innebära att EU kan ställa krav vid import från tredje land.

Till följd av bland annat förbättrad ekonomisk status genomgår djurhållningen i många låg- och mellaninkomstländer en moderniserings- och intensifieringsprocess, vilket riskerar leda till högre belastning på djuren (högre beläggningsgrad, produktionsökning, mindre möjligheter för djuren att utöva starkt motiverade beteenden, ökad exponering och risk för spridning av sjukdomar, etc.), sämre djurhälsa och ökad antibiotikaanvändning. Genom att stödja dessa länder tidigt i deras moderniseringsprocess, med att bygga upp en bra grund för en god djurvälstånd och hållbar

antibiotikaanvändning, så kan arbetet för en förbättrad antibiotikaanvändning globalt underlättas och effektiviseras. Att hamna rätt med kapacitetsuppbyggnad och regelverk tidigt i länder där antibiotikaanvändningen är på uppgång är extra viktigt, vilket bör prioriteras i Sveriges internationella arbete för hållbar antibiotikaanvändning.

3.3 Antibiotikaresistens drabbar hög- och låginkomstländer på olika sätt (s. 80)

VSF-Sverige vill betona vikten av en god djurvälstånd och ett gott djurskydd (lagstiftning, kontroll, mm) för en hållbar antibiotikaanvändning. Då Sverige ur ett internationellt perspektiv har en relativt sträng djurskyddslagstiftning och goda erfarenheter av god djuromsorg och djurvälstånd, bör Sverige bidra till det internationella djurskyddsarbetet.

3.4 Antibiotikaanvändning i djurhållning driver resistens, med konsekvens för både människor och djur (s. 82) & 9.2.4 Marknader och handel med vilda och tama djur är viktiga för risken för nya zoonoser – men påverkas inte av arbetet för minskad antibiotikaanvändning (s.210)

VSF-Sverige håller med utredarens resonemang på dessa punkter och att arbetet mot ohållbar antibiotikaanvändning ska ske preventivt, och förstår att djurmarknader kan ses som en slags slutstation. VSF-Sverige vill dock påpeka att även människor som besöker marknader med djur och livsmedel, slakteriarbetare samt personal inom restaurangverksamhet, med flera, är i riskzonen för att drabbas av resistenta bakterier och zoonoser. En del av det förebyggande arbetet kan för dessa personer bestå av upplysning om mat- och vattenhygien, korrekt tillagning samt djur- och organhantering, liksom tillräcklig tillgång till resurser som tvål och vatten, korrekt avfallshantering, etc.

3.5.3 Antibiotikaanvändningen påverkas av många faktorer (s. 85) & 9.2.1 Förebyggande av sjukdom minskar riskerna (s. 207)

Det är VSF-Sveriges erfarenhet att djurhållning och beläggningsgrad kan skifta väldigt mycket i olika låg- och mellaninkomstländer, men även lokalt, vilket i sin tur kan påverka hälsoläge och antibiotikaanvändning. Detta bör beaktas i det fortsatta arbetet mot antibiotikaresistens.

4.8.2 Forskning riktad mot låg- och mellaninkomstländer (s. 131) & 9.3 Sveriges internationella antibiotikarbete kan bidra till att förebygga nya zoonoser – men märks det? (s. 213)

VSF-Sverige instämmer i att Sverige kan medverka till att stärka veterinära resurser och kapacitetsuppbyggnad. Föreningen anser att ett förebyggande arbete kan utvärderas genom exempelvis avsaknad eller minskad förekomst av smittsamma sjukdomar och zoonoser. VSF-Sverige vill även påminna om vikten av jämbördighet samt att involvera lokalbefolkningen och lokala organisationer, för acceptans och utbyte av kunskap och erfarenheter, samt för en långsiktig implementering av nya förhållningssätt och regler gällande smittskyddsarbete och antibiotikaanvändning. Det är viktigt att betona att kunskap om statsskick och lokala strukturer är synnerligt viktigt i detta arbete, då samhällsstrukturer i låg- och mellaninkomst länder kan ha en helt annan funktionsmekanism i styrningar, kompetensuppbyggnad och utvecklingsarbete än i Sverige.

8.3 Kvalitativ utvärdering av det svenska arbetet mot antibiotikaresistens, Mål 5 (s. 196)

VSF-Sverige anser att det är ett viktigt mål, men menar att djurvälferden i stort, och inte bara djurhälsan, behöver vara i fokus, vilket bidrar till en hållbar antibiotikaanvändning.

9.1.2 Många gemensamma faktorer driver utvecklingen av nya zoonoser och utvecklingen av antibiotikaresistens (s. 205) & 9.2.5 Fattigdom ökar risken för spridning av zoonoser (s. 211)

Fattigdom och brist på utbildning (FN:s hållbarhetsmål nr 1 och 4) är drivande faktorer för spridning av zoonoser och andra sjukdomar, dålig djurhälsa och ökad risk för antibiotikaresistens. Dessa faktorer samverkar och förstärker varandra, vilket innebär att djurhållare riskerar att hamna i en negativ spiral. VSF-Sverige menar att Sverige har rätt kompetens och resurser att bidra med för att motverka detta.

9.2.3 Handel och resande sprider både resistens och nya zoonotiska smittor (s. 209)

VSF-Sverige anser att ur såväl djurskydds- som smittskyddssynpunkt bör handel och transport av livsmedelsproducerande djur så långt som möjligt undvikas. Sverige bör bidra med innovation och teknik som möjliggör och underlättar transport med livsmedel istället för levande djur, även till och från låg- och mellaninkomstländer.

12.6 Förslag om exportinitiativ: Healthy Animals – Healthy Business (s. 277)

VSF-Sverige tillstyrker detta initiativ, men vill se att ett vidare begrepp avseende djurets välfärd ingår (exempelvis Healthy and happy animals – Healthy Business). Det är av yttersta vikt att det tydligt framkommer i begreppet att god djurhållning och god djurvälferd är en förutsättning för hälsosamma djur. I takt med att fattiga länder blir rikare så ökar ofta intensiteten i djurproduktionen, där djurvälferden riskerar att hamna i kläm, vilket i sin tur kan påverka hälsan negativt och öka antibiotikaanvändningen.

14.2.1 Finansiera en studie om hur avans på antibiotikaförsäljning påverkar användningsvolymerna (s. 318).

VSF-Sverige instämmer med utredaren. En drivande kraft bakom ohållbar antibiotikaanvändning är även försäljning av icke-receptbelagd antibiotika i låg- och mellaninkomstländer. I samband med en ökad reglering i dessa länder av antibiotikaförsäljning över disk, måste det dock säkerställas att resurser finns för tillräcklig tillgång till kvalitativ veterinärvård. Vi menar att Sveriges goda kunskaper och erfarenheter av begränsad tillgång till antibiotika genom reglerad förskrivning och försäljning bör vara till stor nytta i det internationella arbetet mot ohållbar antibiotikaförsäljning.

Vänliga hälsningar

Veterinärer utan gränser- Sverige

Kontaktperson: Sara Lysholm, stf. Ordförande: ordf@vsf-sverige.org